
ANMÄLAN

Internationella åklagarkammaren Stockholm

Box 70296

107 22 Stockholm

Brottsanmälan

1. Brott

Brott mot mänskligheten

Påtvingat försvinnande

Tortyr

2. Brottplats

Asmara (Eritrea). Fängelser/fångläger på den ort/de orter som myndigheterna i

Eritrea hemlighåller

3. Anmälda personer

3.1. Isaias Afewerki, Eritreas president

P.O. Box 257 Asmara (Fax 125123)

3.2. Osman Saleh Mohammed, Eritreas utrikesminister

P.O. Box 190 Asmara

Tel 127108 / 127 838 / 115 166; Fax: 123 788

3.3. Fozia Hashim, Eritreas justitieminister

P.O. Box 241

Tel 117 603/127739 / 127740; Fax :126 422

3.4. Yemane Gebreab, Chef för politiska avdelningen av det statsbärande partiet Folkets front för demokrati och rättvisa (PFDJ)

P.O. Box 4888 Asmara

Tel 126177 / 125009; Fax:126 101

3.5. Filipos Woldeyohannes, Generalstabschef

P.O. Box 629 Asmara

Tel 202 874 / 202 196; Fax: 124 990

3.6. Abraha Kassa, General, Chef för säkerhetstjänsten

3.7. Simon Gebredingel, Vice chef för säkerhetstjänsten

3.8. Yemane Ghebremeskel, Informationsminister

P.O. Box 242, Asmara

Tel. 117 111/201 820/127 748; Fax: 124 847

4. Grunder

För sex år sedan ingav juristerna Jesús Alcalá, Percy Bratt och Prisca Orsonneau en brottsanmälan mot Eritreas president Isaias Afewerki och flera andra företrädare för Eritreas regering och statsförvaltning (Ärende. Dnr: AM-94502-14). Efter det att Internationella åklagarkammaren Stockholm beslutade att inte inleda en förundersökning överprövades beslutet av RÅ.

I sitt beslut skriver RÅ bl.a.: "Det är min bedömning att det finns anledning att anta att åtminstone brott mot mänskligheten i form av påtvingat försvinnande...har förövats mot Dawit Isaak i Eritrea...Jag kan vidare konstatera att svensk domsrätt föreligger och att viss bevisning finns tillgänglig i Sverige. Det framstår vidare inte som uteslutet att åtminstone några av de personer som pekats ut av anmälarna kan komma till Sverige, på frivillig väg eller på annat sätt. Det är också så att, mot bakgrund av det internationella brott som misstanken gäller, i vart fall vissa av de personer som pekats ut inte åtnjuter immunitet. Jag kan dessutom konstatera att det är fråga om misstanke om mycket allvarlig brottslighet mot en svensk medborgare. Sammanfattningsvis föreligger således förhållandevis starka skäl för att inleda en förundersökning".

En enda omständighet fick RÅ att avstå från att besluta att inleda en förundersökning för brott mot mänskligheten, nämligen att UD påtalat att en förundersökning skulle "negativt påverka Sveriges förhållande till Eritrea" och att detta antagligen skulle "minska

möjligheterna att agera för att Dawit Isaak ska frigges". (Beslut 2015-03-25. Dnr ÅM 2014/8820)

Det har nu gått drygt fem år sedan RÅ fattade sitt beslut men Dawit Isaak är fortfarande utsatt för bl.a. *brott mot mänskligheten*, i varje fall i form av påtvingat försvinnande:

Dawit Isaak sitter således sedan den 23 september 2001 i fängelse. Ett sista säkert livstecken från honom är så gammalt som från november 2005. Sedan dess råder ett så kompakt mörker kring hans fall att ingen ens vet var han hålls fängslad och i vilket tillstånd han befinner sig. De eritreanska myndigheterna vägrar att lämna ut några som helst uppgifter om honom. Ingen tillåts besöka honom. Inte familjen. Inte Sveriges sändebud. Inte Röda Korset. Ingen. Inte företrädare för vare sig FN eller Afrikanska Unionen. Ingen.

Dawit Isaak är den europeiska journalist som suttit allra längst i fängelse någonsin.

4.1. Brott mot mänskligheten

Här hänvisas i första hand dels till de argument som anförs av juristerna Jesús Alcalá, Percy Bratt och Prisca Orsonneau i sin brottsanmälan den 30 juni 2014, dels till RÅ:s slutsatser i anledning av denna anmälan (Ärende. Dnr: AM-94502-14).

Än idag är Eritrea ett land med tusentals samvetsfångar. Tortyr, liksom påtvingade försvinnanden och utomrättsliga avrättningar, hör till vardagen. De mänskliga rättigheterna kränks grovt och systematiskt, och gör det i akt och mening att kväsa de många som råkar ha en annan politisk uppfattning. Dawit Isaak är en av dem. Därmed är de objektiva förutsättningarna för *Brottet mot mänskligheten* uppfyllda.

I sin slutliga granskningsrapport om situationen i Eritrea nämner FN:s särskilda undersökningskommission om Eritrea (Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea) Dawit Isaaks fall och skriver bl.a.: "The arrests and detentions described by witnesses have not been random or isolated. They have not been committed by individuals in their private capacity pursuing personal agendas. On the contrary, the evidence demonstrates that arrests and detentions in violation of fundamental rules of international law, have been and remain, central to an Eritrean leadership policy designed not only to discourage dissent but to suppress independent or critical thought, and instil fear in the population. This in order to maintain control over the Eritrean population in a manner inconsistent with international law. Thus, the Commission concludes there are reasonable grounds to believe that Eritrean officials have committed the crime of imprisonment, a crime against humanity, in a large-scale and methodical manner since May 1991. As noted above, Eritrean officials continue the crime of imprisonment" (A/HRC/32/CRP.1 s.62 p.248; Se även punkt nedan)

4.2. Påtvingat försvinnande

Här hänvisas i första hand dels till de argument som anförs av juristerna Jesús Alcalá, Percy Bratt och Prisca Orsonneau i sin brottsanmälan den 30 juni 2014, dels till RÅ:s slutsatser i anledning av denna anmälan (Ärende. Dnr: AM-94502-14).

De eritreanska myndigheternas vägran att bl.a. lämna uppgifter om var Dawit Isaak befinner sig fängslad utgör ett s.k "påtvingat försvinnande", d.v. s. ett brott mot bl.a. FN-konventionen om skydd mot påtvingade försvinnanden.

Detta innebär bl.a. att Dawit Isaak undandras från rättsligt skydd, vilket i sin tur utgör en kränkning av rätten till rättslig prövning, rätten till frihet och säkerhet och rätten att inte bli utsatt för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Försvinnandekonventionens förbud mot att hålla människor i hemligt förvar är ovillkorligt. Ovillkorligt är också skyldigheten att lämna upplysningar om den frihetsberövades öde och uppehållsort. Inga som helst omständigheter, inte ens krig eller statssäkerheten, får legitimera hemliga förvar eller upplysningsvägran (Se t.ex E/C.N 4/1997/3/4)

Inte bara Dawit Isaak själv utan även hans familj är att anse som brottsoffer i

Försvinnandekonventionens mening:

"For the purposes of this Convention, "victim" means the disappeared person and any individual who has suffered harm as the direct result of an enforced disappearance" (Art. 24, p 1)

Påtvingat försvinnande är till sin karaktär ett brott som kan pågå under lång tid. Det är ett s.k. perdurerande brott.

4.3. Tortyr

Här hänvisas i första hand dels till de argument som anförs av juristerna Jesús Alcalá, Percy Bratt och Prisca Orsonneau i sin brottsanmälan den 30 juni 2014, dels till RÅ:s slutsatser i anledning av denna anmälan (Ärende. Dnr: AM-94502-14).

Själva den mångåriga isoleringen av Dawit Isaak utgör ett brott mot tortyrförbudet i internationell rätt. Att så är fallet framgår av en omfattande internationell rättspraxis (Se bl.a. Communication 275/2003, Article 19 v. State of Eritrea; General Comment 20, 44th

Session, 1992; Human Rights Committee: El-Megreisi v. Libyan ArabJamahiriya, Communication No 440/1990, CCPR/C/50/D/440/1990, para. 5.4; Human Rights Committee Polay Campus v. Peru, Communication No 577/1994, CCPR/C/61/D/577/1994 para.8.4); Commission on Human Rights Resolution 2005 /39 para 9; Human Rights Chamber for Bosnia and Herzegovina, Decision on Admissibility and Merits. Case No CH/99/3196)

4.4. Personligt straffrättsligt ansvar. Gärningsmannaskap. Medverkan.

Inte bara den som själv utfört brottet (gärningsman) utan också den som med råd eller dåd främjat den brottsliga gärningen (medverkande) bär ett straffrättsligt ansvar.

Som gärningsman ska också den betraktas som begår brottet "genom någon annan"

(Artikel 25a I Romstadgan)

Som medverkande ska anses:

- den som beordrar, anstiftar eller påverkar någon att utföra brottet (Artikel 25 b I Romstadgan; BrB 23 kap 4 §)
- den som i syfte att underlätta utförandet av brottet, hjälper, tillskyndar eller på annat sätt medverkar till brottets utförande eller försöket att utföra det. (Artikel 25 c i Romstadgan; BrB 23 kap 4§)

Det råder ingen tvekan om att de personer som här anmäls har medverkat till de anmälda brotten antingen i egenskap av gärningsmän eller som medhjälpare.

Huruvida vederbörande är att betrakta som gärningsman, medgärningsman eller medverkande är en fråga vars svar inte påverkar bedömningen av det straffrättsliga

ansvaret. De alla har i vilket fall främjat brotten – antingen genom anstiftan eller medhjälp.

Dessutom: Civila och militära ledare, från statschefer och ministrar till polisbefäl och förmän i statlig eller kommunal tjänst, ska lagföras för tortyr, påtvingat försvinnande och brott mot mänskligheten om de:

- underlåter att vidta nödvändiga åtgärder för att avvärja och motverka brotten.
- bortser från uppgifter att sådana brott begås.¹

Och "att bara lyda order" är inte någon godtagbar ansvarsfrihetsgrund vad gäller grova internationella brott.

5. Internationella initiativ:

Företrädare för bl.a FN och Afrikanska unionen, FN:s särskilda undersökningskommission för mänskliga rättigheter i Eritrea, FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea, Europarådets parlamentariska församling, EU-parlamentet m.fl har vid flera tillfällen bett att få veta var Dawit Isaak sitter fängslad, hur han mår, varför han inte tillåts ha någon som helst kontakt med omvärlden, vad som är skälet till att hans hustru och barn inte får besöka honom eller ens ha brevkontakt med honom och varför myndigheterna år efter år förvägrar honom rätten att ställas inför en domstol.

Inga svar har givits.

---

¹ Se bl a Artikel 28 i Romstadgan och Artikel 1 i FN:s tortyrkonvention. Se också NJA 1987 s. 655 samt NJA 2003 s.473

Samtliga nämnda internationella organ m.fl betraktar Dawit Isaak som en samvetsfånge och har krävt hans frigivning.

6. Svenska ansträngningar. UD:s försök:

6.1 Den svenske ambassadören i Eritrea

Den svenske ambassadören till Eritrea, Svante Liljegren, har vid flera tillfällen och i olika sammanhang gjort gällande att UD gör stora ansträngningar för att åtminstone få besöka

Dawit Isaak. Otaliga försök ska ha gjorts att få konsulärt tillträde till Dawit Isaak.

Förgäves. Eritreas svar är alltid detsamma: Ett nej till att tillåta kontakt i någon form med Dawit Isaak.

Den 11 december 2019 deltog Svante Liljegren, i sin egenskap av ambassadör till Eritrea, i en riksdagshearing i Stockholm. Liljegren redogjorde för den "svenska linjen" och förklarade att Sverige lagt ned och fortsätter att lägga ned stora resurser för att få Dawit Isaak frigiven. Han betonade emellertid att Sverige inte såg "några tecken på betydelsefull förändring" i den eritreanska hållningen.

6.2 Utrikesminister Ann Lindes samtal med företrädare för Eritreas regering:

Ambassadör Liljegrens redogörelse under riksdagshearingen i december 2019 knöt an till det svar på en riksdagsinterpellation rörande Dawit Isaak som utrikesminister Ann Linde hade givit en månad tidigare (12 november 2019). Tillfrågad om bl.a. vad regeringen gjorde för Dawit Isaak svarade utrikesminister Ann Linde att regeringen arbetade målmedvetet och aktivt för Dawit Isaaks frigivning. Hon konstaterade dock att Sveriges bemödanden inte fått Eritrea att ändra sin hållning: "Vi konstaterar samtidigt att inga tydliga förändringar ännu märks i Eritrea" (Svar på interpellation 2019/20:87. Prot. 2019/20:30 12 november)

Under den riksdagsdebatt som följde på regeringens formella svar berättade utrikesminister Ann Linde att hon själv hade tagit upp Dawit Isaaks fall med Eritreas utrikesminister. Inte heller en sådan direkt kontakt utrikesministrarna emellan hade hjälpt. Ann Linde konstaterade att vad svenska regeringen och UD än gjorde för Dawit Isaak och hur mycket diplomatiskt arbete man än lade på hans frigivning, så vägrade Eritrea att gå Sverige till mötes: "Fru talman! Jag vill återigen framhålla att regeringen gör allt den kan för Dawit Isaak. Han har varit fängslad i över 18 år... Jag har personligen tagit upp hans öde med Eritreas utrikesminister. Samtidigt tvingas jag konstatera att Eritrea inte alls har gått oss till mötes". (Svar på interpellation 2019/20:87. Prot. 2019/20:30 12 november)

7. Den Afrikanska Kommissionen för Mänskliga och Folkens rättigheter (African Commission on Human and Peoples' Rights) fällde Eritrea i Dawit-fallet

Juristerna Jesús Alcalá, Percy Bratt och Prisca Orsonneau anmälde den 29 October 2012 Eritrea till Afrikanska Kommissionen för Mänskliga och Folkens rättigheter för att ha kränkt ett flertal fri- och rättigheter i fallet Dawit Isaak.

Den Afrikanska Kommissionen biföll samtliga yrkanden i anmälan (Dawit Isaak v. Republic of Eritrea, Communication 428/12).

Eritrea befanns således ha gjort sig skyldigt till att utsätta Dawit Isaak för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna, närmare bestämt:

- Tortyr och annan grym eller omänsklig behandling.
- Kränkningen av rätten till frihet och säkerhet
- Kränkningen av rätten till Habeas Corpus
- Kränkningen av rätten att behandlas som oskyldig till dess skulden blivit lagligen fastställd
- Kränkningen av rätten att försvara sig
- Kränkningen av rätten till rättvis rättegång inom skälig tid eller till frigivning i avvaktan på rättegång
- Kränkningen av rätten till skydd för privat- och familjeliv.

Afrikanska kommissionens beslut innefattar också en förpliktelse för Eritrea att frige Dawit Isaak samt att betala skadestånd till honom.

Den Afrikanska Kommissionen har upprepade gånger uppmanat Eritrea att följa Kommissionens beslut, senast hösten 2019. Så har inte skett, något som påpekats och kritiserats starkt av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter.

8. FN:s särskilda undersökningskommission för mänskliga rättigheter i Eritrea har funnit att Eritrea gjort sig sig skyldigt till brott mot mänskligheten:

År 2014 beslutade FN:s råd för mänskliga rättigheter (Resolution 26/24) att tillsätta en särskild undersökningskommission för att studera situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea: Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea (CoI).

Kommissionen bestod av tre ledamöter:

Mike Smith (ordförande) : Professor in the Department of Policing, Intelligence and Counter-Terrorism at Macquarie University, New South Wales, Australia; Executive Director of the UN Counter-Terrorism Committee Executive Directorate; Member of the Board of Advisors of the International Centre for Counter-Terrorism in the Hague; former Minister in the Australian Embassy, Washington, and former Ambassador to Egypt, Sudan, Algeria and Tunisia.

Sheila B. Keetharuth: FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea (Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea).

Victor Dankwa: Professor of Law; former Member of the African Commission on Human and Peoples' Rights; former Special Rapporteur on Prisons and Detention Centres in Africa.

8.1. Kommissionens arbete och underlaget till dess rapporter

Kommissionen och dess medarbetarstab arbetade intensivt under två år. Den lämnade två rapporter till FN:s råd för mänskliga rättigheter - en år 2015 och en annan år 2016.

Till grund för Kommissionens slutrapport ligger en mycket omfattande dokumentation. Däri ingår bl.a. 833 vittnesmål. De flesta av dem från eritreanska politiska flyktingar men det finns också ett antal skriftliga vittnesmål från människor med välgrundad fruktan för bl.a. politisk förföljelse som inte lyckats lämna Eritrea.

8.2. Kommissionens slutsatser:

Kommissionen slår fast att Eritrea gjort sig skyldigt till omfattande och grova brott mot de mänskliga rättigheterna - från tortyr och långvariga och hemliga frihetsberövanden utan domstolsprövning till påtvingade försvinnanden, utomrättsliga avrättningar och brott mot mänskligheten:

” The Commission finds that there are reasonable grounds to believe that crimes against humanity have been committed in Eritrea since 1991. Eritrean officials have engaged in a persistent, widespread and systematic attack against the country’s civilian population since 1991. They have committed, and continue to commit, the crimes of enslavement, imprisonment, enforced disappearance, torture, other inhumane acts, persecution, rape and murder”. (A/HRC/32/CRP.1 s.83)

Dawit Isaaks fall är ett av de fall som Kommissionen särskilt tar upp som exempel på vilka grova kränkningar av mänskliga rättigheter Eritrea gör sig skyldigt till.

8.3. Att utkräva ansvar för bl.a brott mot mänskligheten:

Kommissionen slår också tveklöst fast att det finns ett folkrättsligt och straffrättsligt ansvar att utkräva från enskilda företrädare för regeringen, det statsbärande partiet och andra institutioner: ”Particular individuals, including officials at the highest levels of State,

the ruling party – the People's Front for Democracy and Justice – and commanding officers bear responsibility for crimes against humanity and other gross human rights violations...the National Security Office is responsible for most cases of arbitrary arrest, enforced disappearance and torture in official and unofficial detention centres.”

Vår anmälan omfattar flera av de företrädare för Eritrea som Kommissionen anser ha begått grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

8.4. Tillgång till Kommissionens bevisunderlag:

I akt och mening att tjäna som underlag för förväntade rättsliga processer har Kommissionen samlat ett omfattande bevismaterial. Det är fråga om konkret bevisning mot vissa bestämda gärningsmän i fall som rör brott mot mänskligheten. Kommissionen är beredd att lämna materialet till bl.a. nationella myndigheter som inlett eller avser att inleda brottmålsförundersökningar rörande dessa brott:

”In order to assist future accountability mechanisms, the Commission compiled files on a number of individuals it has reasonable grounds to believe bear responsibility for the crimes it has documented. These files include the names of suspects, information about the potential suspect's position and a summary of evidence compiled by the Commission relating to the potential suspect. With regard to individual statements, the Commission did not include any information that could identify witnesses. In compiling the files, the Commission bore in mind that, under customary international law, there are various types of liability for the crimes described above. Liability may be attached not only to those who commit crimes directly but also to individuals who plan, order or instigate them. In addition, both civilian and military superiors may be liable for crimes committed by their

subordinates. Future accountability mechanisms may wish to consider whether a joint criminal enterprise existed during the period covered by the Commission in its reports, or any part of that period; for that reason, the Commission also took into consideration information on individuals who may have contributed to such an enterprise. Lastly, the Commission recalls that individuals who aid and abet the execution of a crime may themselves also be liable for the crime, and that providing such assistance may take a variety of forms.

The files and other relevant information are safeguarded in the Commission's confidential database. The Commission has requested that the United Nations High Commissioner for Human Rights grant access to information for purposes of accountability where confidentiality and protection concerns have been addressed".

(A/HRC/32/CRP.1 s. 81-82)

8.5. Rapport från FN:s särskilda rapportör för situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea. Juni 2020.

Daniela Kravetz, FN:s särskilda rapportör om situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea, tar upp Dawit Isaaks fall i sin senaste rapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter (Human Rights Council. Session 15 June-3 July 2020 (A/HRC/44/23)). Hon skriver: "The Special Rapporteur recalls that this September will mark the nineteenth year of incommunicado detention of a group of former Eritrean politicians, known as the "G11", and of at least 16 journalists, including Dawit Isaak, a national of both Sweden and Eritrea, imprisoned without trial since September 2001. The authorities have provided no information about their fate and whereabouts and have not complied with the

decisions of the African Commission on Human and Peoples 'Rights regarding these cases.”

FN:s särskilda rapportör tar också upp de stora risker som fångarna i Eritreas överbefolkade fängelser löper på grund av COVID-19.

Hennes förslag till FN:s råd för de mänskliga rättigheterna formar sig till entydiga krav på Eritrea:

- ”Release political prisoners, prisoners of conscience and persons unlawfully and arbitrarily detained”.

“Ensure that all persons deprived of their liberty are detained only in official places of detention and are provided with all legal safeguards, including access to a lawyer and health care, family visits and prompt judicial review of their detention”.

9. Migrationsöverdomstolen har slagit fast att Eritrea gör sig skyldigt till brott mot mänskligheten:

Migrationsöverdomstolen har, inom ramen för ett asylärende, prövat huruvida Eritrea har begått och fortsätter att begå *brott mot mänskligheten*. Domstolen har då särskilt diskuterat i vad mån fängelseförhållanden och fångbehandlingen i Eritrea kan anses utgöra *brott mot mänskligheten* enligt Romstadgan. Huvudfrågan i målet gällde huruvida en asylsökande som arbetat som fångvaktare på ett fängelse i Asmara kan anses ha gjort sig skyldig till *brott mot mänskligheten* och därmed finnas vara utesluten från att vara flykting och ha rätt till asyl.

Migrationsöverdomstolen har uppenbarligen tagit starkt intryck av RÅ:s beslut i juristerna Jesús Alcalás, Percy Bratts och Prisca Orsonneaus brottsanmälan från 2014 mot Eritreas president Isaias Afewerki m.fl (Ärende. Dnr: AM-94502-14).

Migrationsöverdomstolen har således kommit fram till att Eritreas fängelseförhållanden och fångbehandling är av den arten att *brott mot mänskligheten* är för handen: "... förhållandena i Eritreas fängelser och förvarsanläggningar är extremt svåra och innefattar överbefolkning under mycket bristfälliga hygieniska förhållanden. Bristande sjukvård kombinerat med godtyckliga bestraffningar leder till epidemier och dödsfall. Därtill är det vanligt förekommande att fångar hålls isolerade utan kontakt med omvärlden. Personer fängslade på politiska eller religiösa grunder kan hållas isolerade i årtal. Bruket av tortyr rapporteras vara utbrett som bestraffning, tvångsmedel och förhörsmetod. I juni 2016 konkluderade FN:s undersökningskommission att bruket av tortyr har varit, och är, utbrett och systematiskt i civila och militära förvarsanläggningar...Med hänsyn till landinformationen om situationen på den femte polisstationen i Asmara, som dessutom stöds av A:s egna uppgifter om att hon bevittnat tortyr där, anser Migrationsöverdomstolen att det står klart att förhållandena på denna polisstation under perioden då A arbetade där var sådana att det begicks brott mot mänskligheten" (Målnummer: UM 17559-18. Dom 14 juni 2019)

10. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter (Human Rights Committee):

Eritrea har tillträtt FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR).

För Eritrea trädde konventionen i kraft den 22 april 2002.

Konventionens kontrollorgan, FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, granskade förra året situationen för de mänskliga rättigheterna i Eritrea. Granskningen skedde inom ramen för den allmänna översyn av läget för de mänskliga rättigheterna som Kommittén gör med viss bestämd regelbundenhet. I ett sådant sammanhang inträffar det sällan att Kommittén tar upp enskilda fall. Kommittén tog emellertid Dawit Isaaks fall i sin rapport och uppmanade Eritrea att snarast rätta sig efter Afrikanska Kommissionens beslut: "The Committee is concerned about a lack of access to an effective remedy for victims of violations of rights protected under the Covenant. It is further concerned at an absence of a mechanism to implement decisions of the relevant international human rights bodies. The State party has not yet implemented the decision in Dawit Isaak v. Republic of Eritrea (communication 428/12) by the African Commission on Human and Peoples' Rights concerning the 18 journalists who have been arrested on 19 September 2001 (art. 2). The State party should provide all victims of violations of rights protected under the Covenant with access to an effective remedy and full reparation. It should take immediate measures to implement decisions of the relevant international human rights bodies, including release or trial of the 18 journalists who were the subject of the above-mentioned decision in Dawit Isaak v. Republic of Eritrea". (CCPR/C/ERI/CO/1 s.2 punkterna 9 och 10, 29 mars 2019).

Kommittén gjorde därmed klart att Eritrea var skyldigt att frige Dawit Isaak och de övriga 17 journalister som greps tillsammans med honom eller vid samma tillfälle.

11. Justice delayed is justice denied:

Ett gammalt känt ordspråk i rättsliga sammanhang lyder: *Justice delayed is justice denied* alternativt *To delay Justice is Injustice*.

Ordspråkets ursprung är osäkert. Säkert är emellertid att den princip som uttrycket innefattar stadfästes i vad som ännu idag är en inspirationskälla till the rule of law, närmare bestämt i Magna Carta. Där sägs *To no one will we sell, to no one will we refuse or delay, right or justice.*

I art. 14 3.c i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter uttrycks denna princip som en rätt "to be tried without undue delay".

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har givit en auktoritativ kommentar till bestämmelsen i sin General Comment 13 från 13 april 1984:

Subparagraph 3 (c) provides that the accused shall be tried without undue delay. This guarantee relates not only to the time by which a trial should commence, but also the time by which it should end and judgement be rendered; all stages must take place "without undue delay". To make this right effective, a procedure must be available in order to ensure that the trial will proceed "without undue delay", both in first instance and on appeal.

I fallet *Lubuto v. Zambia* (Communication No. 373/89, Views of 31 October 1995), anförde Kommittén argument och skäl av betydelse för tolkningen av den aktuella bestämmelsen: *The Committee has noted the State party's explanations concerning the delay in the trial proceedings against the author. The Committee acknowledges the difficult economic situation of the State party, but wishes to emphasize that the rights set forth in the Covenant constitute minimum standards which all States parties have agreed to observe. Article 14, paragraph 3(c), states that all accused shall be entitled to be tried without delay,*

and this requirement applies equally to the right of review of conviction and sentence guaranteed by article 14, paragraph 5. The Committee considers that the period of eight years between the author's arrest in February 1980 and the final decision of the Supreme Court, dismissing his appeal, in February 1988, is incompatible with the requirements of article 14, paragraph 3(c).²

12. Internationell rätt: Duty to Investigate (Skyldighet att utreda):

Paragraf 344 i 1990 års rapport från FN:s arbetsgrupp mot påtvingade försvinnanden (Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances E/CN.4/1990/13) lyder:

Perhaps the single most important factor contributing to the phenomenon of disappearances may be that of impunity. The Working Group's experience over the past ten years has confirmed the age-old adage that impunity breeds contempt for law. Perpetrators of human rights violations, whether civilian or military, will become all the more brazen when they are not held to account before a court of law. Impunity can also induce victims of these practices to resort to a form of self-help and take the law into their own hands, which in turn exacerbates the spiral of violence.

Den 16 december 2005 antog FN:s generalförsamling en rad grundläggande principer rörande offren för grova kränkningar av mänskliga rättigheter: Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of

---

²ECHR: Kudla v. Poland (see below); Kalashnikov v. Russia, Application No. 47095/99, Judgement of 15 July 2002; Löffler v. Austria, Application No. 72159/01, Judgement of 4 March 2004. HRC: Fei v. Colombia, Communication No. 514/192, Views of 4 April 1995; Muñoz Hermoza v. Peru, Communication No. 203/86, Views of 4 November 1988.

International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law.

En av de antagna principerna gäller frågan om när en skyldighet att utreda grova brott mot mänskliga rättigheter: *In cases of gross violations of international human rights law and serious violations of international humanitarian law constituting crimes under international law, States have the duty to investigate and, if there is sufficient evidence, the duty to submit to prosecution the person allegedly responsible for the violations and, if found guilty, the duty to punish her or him. Moreover, in these cases, States should, in accordance with international law, cooperate with one another and assist international judicial organs competent in the investigation and prosecution of these violations.* (III. 4)

När det gäller *folkmord, brott mot mänskligheten* och *tortyr* har internationell rätt utvecklats dithän att man numera kan våga påstå att det finns en jus cogens-skyldighet att utreda dessa brott.³

Den Internationella Domstolen i Haag (International Court of Justice) har, såvitt gäller folkmord, gjort gällande att skyldigheten att utreda är gränsöverskridande: "the obligation each State has to prevent and to punish the crime of genocide is not territorially limited by the Convention" (International Court of Justice, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide - Bosnia and Herzegovina v. Yugoslavia - Preliminary Objections, 11 July 1996, para. 31 in fine.18)

---

³ IACtHR, La Cantuta v. Peru, Judgment, 29 november 2006, § 160

Det ligger nära till hands att anse att Internationella Domstolens syn på gränsöverskridande utredningsskyldighet för folkmordsbrott gäller analogt för *brott mot mänskligheten*, ett brott som är snarlikt folkmordsbrottet.

Rwandatribunalen (International Criminal Tribunal for Rwanda) har i fallet Prosecutor v. Ntuyahaga uppmanat alla stater att lagföra grova brott mot de mänskliga rättigheterna, däribland *brott mot mänskligheten*: "...encourages all States, in application of the principle of universal jurisdiction, to prosecute and judge those responsible for serious crimes such as genocide, crimes against humanity and other grave violations of international humanitarian law" (Case No. ICTR-90-40-T, Decision on the Prosecutor's Motion to Withdraw the Indictment, 18 March 1999)

En skyldighet att utreda brott mot de mänskliga rättigheterna kan också härledas ur Art 2 (1) FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, en bestämmelse som förpliktar staterna "to ensure to all individuals (...) the rights" upptagna i konventionen. Detta gäller särskilt om bestämmelsen läses tillsammans med UN Principles for the Protection and Promotion of Human Rights Through Action to Combat Impunity.⁴

13. Universell jurisdiktion

Frågan om det föreligger svensk domsrätt, dvs. om svensk domstol är behörig att döma över ett brott i enlighet med svensk lag och om därmed en svensk åklagare är behörig att inleda förundersökning om brottet, regleras framförallt i 2kap. brottsbalken. Av 3 § 7 följer att det föreligger svensk domsrätt över utomlands begångna brott för vilka det lindrigaste straffet enligt svensk rätt är fyra års fängelse. Det gäller bl.a. människorov och

---

⁴ E/CN.4/2005/102. Add 1. 8 February 2005

synnerligen grov misshandel. Enligt 3 § 6 föreligger svensk domsrätt över vissa särskilt uppräknade brott som begåtts utomlands, däribland brott mot mänskligheten.

FN:s särskilda undersökningskommission för mänskliga rättigheter i Eritrea har understrukit vikten av att enskilda stater utövar jurisdiktion över enskilda förövare av *brott mot mänskligheten*: *The Commission recommends that Member States and international organizations...exercise jurisdiction over crimes against humanity when any alleged offender is present on the territory of a Member State or extradite him or her to another State in accordance with its international obligations.* (A/HRC/32/CRP.1 s.83)

Att en internationell konvention följes är inte bara en angelägenhet för internationella kontrollorgan. Det är också en angelägenhet för var och en av de enskilda stater som tillträtt konventionerna. Detta kan ske på olika sätt. Ett av dem är att utöva jurisdiktion över och lagföra företrädare för de stater som bryter mot konventionerna.

Att inleda en förundersökning här i Sverige mot företrädare för Eritrea i anledning av de pågående brotten mot Dawit Isaak är just ett sådant sätt.

14. Immunitet

Statsöverhuvud, sändebud och vissa andra statsföreträdare har länge åtnjutit folkrättslig immunitet. De senaste åren har emellertid skett en utveckling som starkt understryker betydelsen av att enskilda, inte minst de som innehar höga ämbeten, ska hållas ansvariga för allvarliga internationella brott.

RÅ lyfte fram denna utveckling i beslutet rörande juristerna Jesús Alcalás, Percy Bratts och Prisca Orsonneaus anmälan mot företrädare för Eritrea (Ärende. Dnr: AM-94502-14 s.5 f)

Bestämmelserna i Romstadgan för Internationella Brottmålsdomstolen bekräftar också denna utveckling.

Art. 27 i Romstadgan föreskriver:

1. This Statute shall apply equally to all persons without any distinction based on official capacity. In particular, official capacity as a Head of State or Government, a member of a Government or parliament, an elected representative or a government official shall in no case exempt a person from criminal responsibility under this Statute, nor shall it, in and of itself, constitute a ground for reduction of sentence.

2. Immunities or special procedural rules which may attach to the official capacity of a person, whether under national or international law, shall not bar the Court from exercising its jurisdiction over such a person.

Dessa bestämmelser gäller visserligen rent formellt enbart inför Internationella Brottmålsdomstolen men är också uttryck för en allmän rättsprincip.

15. Åtalsförordnande:

För brott som har begåtts utomlands krävs som huvudregel att regeringen meddelar åklagaren tillstånd att väcka åtal. Detta krav på åtalsförordnande av regeringen framgår av 2 kap.5 § brottsbalken.

Tanken bakom kravet på åtalsförordnande är att det bör finnas ett påtagligt och berättigat intresse av att lagföring sker i Sverige (Ds 2014:13 s.64 f.).

Bedömningen av om ett åtalsförordnande bör meddelas ska göras utifrån en lämplighetsavvägning i det enskilda fallet med beaktande av bl.a. den aktuella gärningens allvar och Sveriges intresse av att lagföra denna.

Det råder inget tvivel om att det finns ett ytterst påtagligt och berättigat intresse att utreda det brott mot mänskligheten som Dawit Isaak utsätts för sedan drygt 18 år tillbaka. Han är svensk medborgare. Han hustru och barn bor i Sverige och är svenska medborgare.

Stark hänsyn ska här därutöver tas till vad internationella organ om mänskliga rättigheter anser om saken.

Enigheten kring vikten av att utreda och lagföra grova brott mot mänskliga rättigheter i Eritrea, särskilt ett sådant *brott som brott mot mänskligheten*, är total bland internationella instanser.

Bl.a. FN:s särskilda undersökningskommission för mänskliga rättigheter i Eritrea har, som ovan påpekats, uttryckligen uppmanat enskilda stater att göra allt vad som står deras makt för att lagföra personer som på ett eller annat sätt medverkat till *brott mot mänskligheten*. Detta är ett av skälen till varför Kommissionen samlat in och bevarat ett omfattande bevismaterial.

16. RÅ:s tidigare anförda skäl mot förundersökningen kan inte längre göras gällande med trovärdighet:

I sitt beslut från den 25 mars 2015 drog RÅ ett antal slutsatser utifrån de uppgifter som lämnades i den aktuella anmälan.

En av slutsatserna är att "det finns anledning att anta att åtminstone brott mot mänskligheten i form av påtvingat försvinnande...har förövats mot Dawit Isaak i Eritrea".

En andra slutsats är att det finns "förhållandevis starka skäl för att inleda en förundersökning".

En tredje slutsats är att det *brott mot mänskligheten* som förövas mot Dawit Isaak är pågående och att en "förundersökning skulle kunna inverka på möjligheterna att brottsligheten upphör, i detta fall genom att Dawit Isaak frigges".

RÅ anförde ett enda skäl mot att inleda en förundersökning: att en sådan förundersökning skulle kunna "påverka Sveriges förhållande till Eritrea" och på så sätt möjligen kunna "minska möjligheterna att agera för att Dawit Isaak ska frigges".

Denna RÅ:s bedömning grundades i sin tur på vad UD själva upplyst RÅ: "Utifrån upplysningar som jag har inhämtat från Utrikesdepartementet i ärendet gör jag bedömningen att ett beslut att inleda förundersökning skulle riskera att minska möjligheten att Dawit Isaak frigges".

Argumentet är inte längre giltigt. Det har gått fem år sedan UD upplyste RÅ att ett beslut att inleda förundersökning skulle störa de diplomatiska samtalen om Dawit Isaak med Eritrea. Fem år! Och Dawit Isaak är alltjämt "försvunnen", och Eritrea fortsätter att begå *brott mot mänskligheten* mot honom.

Ingenting har således ändrats. Eller som utrikesminister Ann Linder uttrycker det:

"Han [Dawit Isaak] har varit fängslad i över 18 år... Jag har personligen tagit upp hans öde med Eritreas utrikesminister. Samtidigt tvingas jag konstatera att Eritrea inte alls har gått oss till mötes". (Svar på interpellation 2019/20:87. Prot. 2019/20:30 12 november; se ovan under p.4.4)

Det är vår bestämda uppfattning att RÅ inte längre med trovärdighet kan avstå från att inleda en förundersökning av hänsyn till UD:s tysta diplomati. Det är också vår bestämda uppfattning att det är av stor vikt att gå den "rättsliga vägen" i det här fallet. Härvid är RÅ:s självständighet och oberoende från den politiska makten ytterst betydelsefullt.

17. Bevisning

Det finns en mycket omfattande bevisning i ärendet. Vid våra samtal med företrädare för FN, bl.a. FN:s särskilda rapportör om situationen för mänskliga rättigheter i Eritrea och ordföranden för FN:s undersökningskommission för mänskliga rättigheter i Eritrea, har det framkommit att man gärna står till polisens och åklagarens förfogande vad gäller bl.a. bevismaterial.

17.1 Skriftlig bevisning

African Commission on Human and Peoples' Rights. Decision: African Dawit Isaak v. Republic of Eritrea, Communication 428/12

African Commission on Human and Peoples' Rights. Decision: Article 19 v. Republic of Eritrea 275/03

Dossiers of evidence. Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council

Report of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea - A/HRC/29/42

Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea - A/HRC/29/CRP.1

Reports (1-5) of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea.

Human Rights Committee. Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report (CCPR/C/ERI/CO/1 2019)

Handlingarna i Migrationsöverdomstolens mål: Mål nr UM 17559-18. Dom 14 juni 2019

Brittiska övre tribunalen för flykting- och immigrationsmål, dom den 1 juni 2016 i målet AB mot The Secretary of State for the Home Department (UKUT 00376[IAC])

17.2. Muntlig bevisning

Förhör med A. den asylsökande f.d fångvaktare som Migrationsöverdomstolen betraktat som medverkande till brott mot mänskligheten i mål Mål nr UM 17559-18. Dom 14 juni 2019 Vittnet finns i Sverige och är tillgängligt för svenska myndigheter.

Förhör med Betlehem Isaak, Dawit Isaaks dotter som var med när han greps 2001 och som pratade med honom senast 2005 då han var släppt under ett par dagar.

Förhör med Esayas Isaak, Dawit Isaaks bror som arbetat för honom sedan han greps och bla träffat en av de fängelsevakter som bevakat Dawit Isaak 2010

Förhör med Aaron Berhane, chefredaktör för Setit den tidning där Dawit arbetade och som förbjöds 18 september 2001. Kan beskriva hur trycket mot tidningarna ökade fram till stängningen. Kan beskriva de möten där bla Dawit Isaak och flera av de andra som senare greps diskuterade vad som var på väg att ske. Gick under jorden och lyckades fly från Eritrea några månader senare. I exil. (Kanada)

Förhör med Yirgalem Fisseha, poet och radioproducent som greps 2009 vid ett tillslag mot Radio Bana. Hon fängslades utan dom och utsattes för tortyr och isolering under sex år innan hon släpptes. I exil. (Tyskland)

Förhör med B, journalist och författare som delade fängelsecell med Dawit Isaak under en tidsperiod år 2005. Nu i exil i Sverige.

Förhör med Daniela Kravetz, advokat och FN:s specialrapportör för Eritrea sedan oktober 2018. Följer utvecklingen noggrant och rapporterar regelbundet till Rådet i Genève

Förhör med Mike Smith, f.d. ordförande i UN Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. Professor in the Department of Policing, Intelligence and Counter-Terrorism at Macquarie University, New South Wales, Australia; Executive Director of the UN Counter-Terrorism Committee Executive Directorate;

Förhör med Victor Dankwa, juristprofessor, f.d ledamot av UN Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea; f.d. ledamot av African Commission on Human and Peoples' Rights; f.d. av Special Rapporteur on Prison and Detention Centres in Africa

Av säkerhetsskäl avstår vi från att här lämna ut post- och mailadresser, telefonnummer m.m. till åberopade vittnen. Dessa uppgifter inges till Riksåklagaren och den ansvariga förundersökningsledaren så snart de begärs.

Ystad/Stockholm, den

Jesús Alcalá

Percy Bratt

Undertecknad av

Esayas Isaak
Brother of Dawit Isaak

Susanne Berger
Raoul Wallenberg Initiative

Antoine Bernard
International lawyer, Senior Advisor for International Litigation
Reporters sans frontières (Reportrar utan gränser/Paris)

Björn Tunbäck
Dawit Isaak team leader
Reportrar utan gränser (RSF/Sweden)

Irwin Cotler
Former Minister of Justice and Attorney General of Canada

Bernhard Docke
Criminal Defence Lawyer, Human Rights Lawyer and member of the Human Rights
Committee of the German Federal Bar

Shirin Ebadi
Lawyer and Nobel Peace Prize laureate 2003

David Matas
International Human Rights Lawyer

Daniel Mekonnen
Director of the Eritrean Law Society

Navanethem Pillay
Former Judge, High Court of South Africa
Former President, International Criminal Tribunal for Rwanda
Former Judge, International Criminal Court
Former United Nations High Commissioner for Human Rights

Phillippe Sands
QC, Matrix Chambers
President English PEN

Gaye Sowe
Executive Director, Institute for Human Rights and Development in Africa, Banjul,
The Gambia

Pansy Tlakula
Former member of the African Commission on Human and Peoples' Rights
Former Special Rapporteur on Freedom and Access to Information in Africa

Hannes Tretter
Professor for Fundamental and Human Rights Law, University of Vienna (Ret.)
Co-Founder and Co-Director of the Ludwig Boltzmann Institute for Human Rights (BIM),
1992-2019
Board Member of Reporters without Borders Austria
Director of the Straniak Academy for Democracy and Human Rights

Frans Viljoen
Director Centre for Human Rights, University of Pretoria
Professor of International Human Rights Law
Editor-in-chief *African Human Rights Law Journal*
Convening Editor, *African Human Rights Yearbook*